

Så här använder du materialet i boxen

CHECKLISTA VID OROSANMÄLAN

Många ungdomar som berättat om sin hemsituation, och där skolan behövt göra en orosanmälan, beskriver att de blivit chockade när orosanmälan gjorts. De bär ofta med sig en upplevelse av att ha blivit svikna eller "huggna i ryggen". Ungdomarna uttrycker att de önskar att den som gör orosanmälan tydligare förklarar sin oro och involverar dem i processen.

Checklistan är tänkt som ett stöd för dig som i samtal med barn behöver berätta om en oro och att en orosanmälan kommer att göras. Genom att använda checklistan kan du skapa den tydliga kommunikation och delaktighet som många ungdomar efterfrågar. Den fungerar också som en påminnelse om att alltid involvera barnet i processen. Vid flera av punkterna i checklistan kan du med fördel använda annat material från Elevhälsoboxen, som Stödkarta vid orosanmälan, Orostermometern eller Trygghetskartan.

AFFISCH: UPPTÄCK UTSATTHET OCH GE STÖD

700 000 barn i Sverige har minst en förälder som lider av ett missbruk, psykisk sjukdom eller som utsätter dem för våld. Det motsvarar ca 7 barn i varje klass. Barnen får på grund av sin hemsituation olika symptom och konsekvenser. Förutom att göra en orosanmälan så finns det mycket skolan kan göra för att stötta barnen i skolan. Ofta handlar det om att ha förståelse för att barnet kan behöva extra stöd under en period, anpassningar i schemat eller hjälp med att planera sitt skolarbete.

Affischen är tänkt att vara ett stöd i era samtal på skolan. Använd den gärna vid arbetslagsträffar, i personalrummet eller vid andra kollegiala möten. Låt affischen påminna er om att uppmärksamma de barn i skolan som kan behöva lite extra stöd på grund av svåra hemförhållanden.

STÖDKARTA VID OROSANMÄLAN

Socialtjänsten upplevs ofta som skrämmande, särskilt när barn inte vet vad som väntar. Bara ordet "orsanmälan" väcker starka känslor och många tankar. Därför är det viktigt att barnet får så tydlig och konkret information som möjligt om hur processen går till. Det är också viktigt att berätta vilken typ av hjälp som barnet kan få.

Med hjälp av Stödkarta vid orosanmälan kan du på ett tydligt sätt ge barnet information om processen, vad som händer när en orosanmälan görs, och vad som väntar framöver.

Använd gärna kartan vid flera tillfällen, eftersom det kan vara svårt för barnet att ta in all information på en gång – särskilt i en stressad eller pressad situation.

TRYGGHETSKARTA

Många ungdomar beskriver tiden efter att en orosanmälan lämnats in som utmanande. De är oroliga för hur de vuxna hemma kommer att reagera och kan ha många frågor gällande processen kring socialtjänsten. De kan även vara oroade över att anmälan inte leder till något stöd.

Ofta uttrycker de att de står utan en trygg vuxen att vända sig till under tiden socialtjänstens utredning pågår och många känner sig också väldigt ensamma i sin situation.

Genom Trygghetskartan kan ni både hjälpas åt att prata om vilka trygga personer och platser barnet har i sitt liv, och hitta nya sammanhang tillsammans. Hjälp barnet att identifiera trygga

vuxna i deras närhet, och uppmuntra och stötta barnet i att våga vända sig till dem. Trygga personer kan t.ex. vara en morbror, en vän till familjen eller en lärare.

Trygga platser kan vara både fysiska platser och digitala forum/platser online. Fysiska platser kan t.ex. vara fotbollsträningen, biblioteket eller fritidsgården. Digitala platser kan till exempel vara stödchattar hos stödorganisationer som UMO.se, killar.se, maskrosbarn.org m.fl.

Prata med barnet och se om ni tillsammans kan hitta fler trygga personer eller platser. Det kan till exempel vara någon barnet gärna vill ha som trygg person men behöver hjälp att ta kontakt med. Du kan även tipsa om digitala stöd. Skriv sedan in dessa tillsammans i barnets Trygghetskarta. Genom att använda Trygghetskartan kan vi minska barnets känsla av ensamhet, stärka möjligheten att ta emot stöd och underlätta för barnet att vända sig till rätt personer och platser när behovet uppstår.

OROSTERMOMETERN

En del ungdomar berättar att de haft svårt att förstå den vuxnas reaktion när de berättat om sin hemsituation. Efter att ha levt länge i en dysfunktionell familj kan det vara svårt att avgöra vad som är okej och inte, eftersom utsattheten blivit normaliserad. Många ungdomar beskriver att de i början inte delade den vuxnas oro, vilket gjort att de inte känt sig förstådda eller lyssnade på. För flera har det därför kommit som en chock när den vuxna velat göra en orosanmälan.

Med hjälp av Orostermometern kan du och barnet tillsammans prata om oron – hur stark den känns för er båda och varför den är stor eller liten. Det blir ett stöd för att förstå hur barnet själv upplever sin situation. Om barnet till exempel upplever sin oro som grön (liten oro) på Orostermometern medan din egen oro ligger inom det röda fältet (stor oro), får ni en möjlighet att prata om varför ni ser så olika på situationen. Du kan då förklara varför din oro är så stor och även samtala med barnet om vad som skulle behöva förändras för att din oro ska minska.

OM MIG

Om mig är en mindmap som hjälper ungdomen att berätta om sig själv, skolan, vänner, familjen,

intressen, viktiga personer och platser samt måendet just nu. Verktöget blir ett sätt för dig att lära känna ungdomen och kan även användas som ett stöd i samtal.

Ni kan fylla i den tillsammans, eller låta ungdomen göra den själv och sedan berätta utifrån det. Verktöget fylls i som en vanlig mindmap. Bubblorna är ämnen att utgå från och ungdomen får själv bestämma vad som ska ingå. Under "Skola" hamnar exempelvis kanske favoritämnen, favoritlärare eller något som känns svårt och jobbigt.

Verktöget kan användas som ett lättisamt sätt att lära känna ungdomen bättre i början av er kontakt, men också som ett sätt att gå lite djupare och ringa in de saker som är viktiga för ungdomen just nu, eller vad som fungerar bra och mindre bra.

Tips: Låt gärna ungdomen använda färger för att markera hur olika delar känns just nu, till exempel grönt för bra, gult för sådär och rött för svårt eller jobbigt.

SÅ HÄR PRATAR DU KRING FILMerna

Många ungdomar berättar att de upplever en avsaknad av information om socialtjänsten och orosanmälningar i skolan. En ökad kunskap skulle, enligt ungdomarna, minska stigma för de som behöver stöd och bidra till att avdramatisera kontakten med socialtjänsten. De uttrycker också en önskan om att få ta del av positiva berättelser från barn och unga som vågat söka stöd tidigare.

I Elevhälsoboxen ingår två filmer. I filmen "Att ha det jobbigt hemma" berättar vuxna på Maskrosbarn om hur det kan vara att växa upp som maskrosbarn samt ger kunskap om missbruk, psykisk ohälsa och våld. I filmen "Att våga berätta" berättar ungdomar om hur det blev för dem när de vågade berätta om sin hemsituation och hur det kändes när vuxna agerade och gjorde en orosanmälan.

Till filmerna finns det förslag på lektionsupplägg för filmvisning i klassrummet i samt förslag på upplägg för samtal i personalgruppen.